

Jan Rymarczyk

Akademia Ekonomiczna we Wrocławiu

NARODOWY PLAN ROZWOJU – IMPLIKACJE DLA DOLNEGO ŚLĄSKA

Narodowy Plan Rozwoju przez jednych jest uważany za koncepcję rozwoju społeczno-gospodarczego Polski w perspektywie lat 2007-2013, przez innych zaś za propozycję możliwie najefektywniejszego wykorzystania środków unijnych [3]. Jeszcze inni twierdzą, że żadnej z tych funkcji nie spełnia dobrze. Moim zdaniem nie ma sprzeczności, istnieje natomiast sprzężenie zwrotne pomiędzy tymi funkcjami. Prawidłowe wykorzystanie funduszy pomocowych zależy od stworzenia dobrej strategii rozwoju i rozpisania jej na odpowiednie programy operacyjne i konkretne działania. Z kolei bez efektywnego wykorzystania funduszy niemożliwa jest realizacja ambitnej strategii i planu. Dowodzą tego przykłady krajów UE, które wcześniej skorzystały z tej formy pomocy. Zwykle przeciwstawia się tu dwie skrajne sytuacje – modelowego wręcz wykorzystania środków w Irlandii, ale także w Hiszpanii i nieefektywnej ich konsumpcji w Grecji, bez wyraźnych efektów wzrostowych.

Opracowanie NPR jest w ogóle warunkiem *sine qua non* pozyskania środków funduszy strukturalnych UE na lata 2007-2013, podobnie jak było to przewidziane na okres 2004-2006. Polska musi przekonać Unię, że środki, które otrzyma, będą wykorzystane prawidłowo, tj. zgodnie z priorytetami tej organizacji zawartymi przede wszystkim w Strategii lizbońskiej i dostosowanymi oczywiście do warunków panujących w poszczególnych krajach. Unia Europejska wręcz postuluje, aby poszczególne kraje tworzyły własne „narodowe strategie lizbońskie”

NPR ambitnie zakłada, że efektem jego realizacji będzie „skok rozwojowy”, w wyniku którego nastąpi modernizacja gospodarki i dynamiczny wzrost PKB na głowę mieszkańca z obecnego poziomu 46% (przeciętnego w UE) do blisko 70%.

Prezentowana obecnie konstrukcja NPR jest dość skomplikowana – składają się na nią 3 cele strategiczne, 10 priorytetów i 30 kierunków działania. Za cele strategiczne zostały uznane:

- utrzymanie gospodarki na ścieżce szybkiego wzrostu gospodarczego (przyjmuje się optymistycznie, że będzie on wynosił ok. 6% rocznie),
 - wzmocnienie konkurencyjności regionów i przedsiębiorstw oraz wzrost zatrudnienia,
 - podniesienie poziomu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej.
- Natomiast do priorytetów strategicznych zaliczono:
- **inwestycje**: wzrost inwestycji, szczególnie w sferze infrastruktury energetycznej, transportowej, telekomunikacyjnej,
 - **zatrudnienie**: tworzenie nowych miejsc pracy i zwiększenie zatrudnienia,
 - **eksport**: kształtowanie proeksportowej orientacji gospodarki,
 - **przedsiębiorczość**: tworzenie nowych obszarów aktywności gospodarczej oraz zwiększenie efektywności istniejących form gospodarowania,
 - **innowacyjność**: włączenie nauki w rozwój gospodarczy i kreowanie postaw innowacyjnych,
 - **ochronę rynku** poprzez ochronę konkurencji,
 - **integrację społeczną**: dążenie do społeczeństwa demokratycznego, rządów prawa, uznawania różnorodności kulturowej, eliminowanie sfery skrajnego ubóstwa i czynników wykluczających z równoprawnego uczestnictwa w społeczeństwie,
 - **wiedzę i kompetencje**: poprzez rozwój kształcenia i jego upowszechnienie na poziomie wyższym,
 - **aktywizację i mobilność**: zwiększenie mobilności zasobów siły roboczej i aktywności zawodowej,
 - **gospodarowanie przestrzenią**: ekonomiczna waloryzacja przestrzeni przy zapewnieniu niezbędnej ochrony zasobów przyrodniczych.

Wymienione cele i priorytety strategiczne zostały rozpisane na 30 kierunków działania, z których każdy nawiązuje do kilku z nich.

W ramach każdego z kierunków wymieniono konkretne przedsięwzięcia i działania. Na przykład wymienione jako pierwsze **wspieranie gospodarki opartej na wiedzy** realizowane będzie poprzez:

- zwiększenie oraz zmianę struktury nakładów finansowych na badania naukowe i prace rozwojowe,
- podniesienie poziomu infrastruktury naukowej i informatycznej,
- racjonalizację ludzkiego i materialnego potencjału B+R,
- innowacyjną gospodarkę elektroniczną,
- zapewnienie powszechnego dostępu do usług elektronicznych.

Przedsięwzięcia i działania stanowią z kolei podstawę do opracowania programów operacyjnych. Przyporządkowano je określonym instytucjom zarządzającym (ministerstwo, samorząd wojewódzki) oraz ustalono sposób ich finansowania i

wdrożenia. Przede wszystkim w każdym z 16 regionów będzie realizowany **regionalny program operacyjny**, który ma sprzyjać poprawie ich konkurencyjności. Sformułowane w nich cele i priorytety muszą być skorelowane z Wojewódzką Strategią Rozwoju w danym regionie oraz Narodową Strategią Rozwoju Regionalnego. Ich realizacja powinna uwzględniać postępującą globalizację gospodarki regionu, oparcie jej na wiedzy, postępie naukowo-technicznym oraz rozwoju nowoczesnego sektora usług, przy zmniejszającym się znaczeniu rolnictwa i przemysłu. Należy wziąć pod uwagę, że postępująca prywatyzacja działalności gospodarczej państwa, a także podstawowych usług społecznych, takich jak edukacja, ubezpieczenia emerytalno-rentowe, opieka zdrowotna, powoduje w coraz większym stopniu przenoszenie tych funkcji do regionów, powiatów i gmin. Podjęte działania powinny prowadzić do wykształcenia subsystemu społeczno-gospodarczego, który można by nazwać „terytorialną korporacją gospodarczą”.

Wsparcie z funduszy unijnych w regionie będzie dotyczyć przede wszystkim:

- modernizacji i rozbudowy infrastruktury technicznej,
- rozwoju małych i średnich miast oraz obszarów wiejskich,
- infrastruktury telekomunikacyjnej i społeczeństwa informatycznego,
- przedsiębiorczości,
- turystyki,
- kultury,
- infrastruktury społecznej,
- zasobów ludzkich.

Proponuje się również utworzenie 17 programu – ponadregionalnego, który koncentrowałby 15-20% środków funduszy regionalnych i byłby przeznaczany na inwestycje kilku województw. Związana z nim centralizacja środków budzi jednak sprzeciw środowisk związanych głównie z samorządami terytorialnymi.

Przewiduje się, że fundusze strukturalne UE zostaną podzielone po połowie na regionalne programy operacyjne i na programy sektorowe. Pierwsze z nich będą uwzględniały przede wszystkim priorytety własne poszczególnych województw i będą przygotowane i wdrożone przez ich samorządy. Oznacza to, że poszczególne ministerstwa nie będą mogły bez porozumienia z samorządami prowadzić polityki różnicującej sytuację poszczególnych regionów i ingerować w ich potencjał rozwojowy. Realizacja regionalnych programów operacyjnych wymagać będzie także istotnego wzmocnienia kompetencji samorządu. Powinno to polegać na ograniczaniu dysproporcji między decentralizacją zadań a decentralizacją finansową samorządów oraz na ograniczaniu uprawnień administracji rządowej – centralnej i wojewódzkiej. Zmianie muszą ulec przede wszystkim formy i zasady zawierania oraz tryb realizacji kontraktów wojewódzkich. Powinny one być platformą łączącą realizację regionalnych programów operacyjnych z programami sektorowymi.

Kompetencje wojewody jako przedstawiciela administracji rządowej muszą zostać ograniczone i sprowadzone do określonego w konstytucji nadzoru w stosunku do organów samorządu terytorialnego. Nadzór ten powinien obejmować zgod-

ność stanowionego przez samorząd prawa z prawem krajowym oraz przestrzeganie zasady gospodarności w wydatkowaniu środków publicznych.

Wydaje się, że zasadne byłoby utworzenie cywilnego, apolitycznego korpusu wojewódzkiego oraz przyznanie radnym prawa wniesienia skargi do sądu administracyjnego na bezczynność organu nadzoru, tj. wojewody i odmowy podjęcia czynności nadzorczych.

Tabela 1. Środki finansowe na realizację Narodowego Planu Rozwoju 2007-2013

		mld euro	% ¹	% ²
Fundusze strukturalne	EFRR	30,0	53,5	34,5
	EFS	9,4		
Fundusz spójności		23,7	32,2	20,8
Wspólna polityka rolna	EFRRROW	6,8	9,2	6,0
Wspólna polityka rybacka	EFR	1,1	1,5	1,0
Programy Celu 1a Nowej Perspektywy Finansowej/NPF		2,6	3,5	2,3
Ogółem środki publiczne UE		73,6	100,0	
Wkład krajowy na dofinansowanie ze środków publicznych		24,5	-	21,5
Priorytety i działania finansowane wyłącznie z krajowych środków publicznych		16,0		14,0
Ogółem środki publiczne krajowe		40,5	-	-
Ogółem środki publiczne UE i krajowe		114,1	-	100
Prywatne		28,0	-	-

Skróty:

EFRR – Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego

EFS – Europejski Fundusz Społeczny

EFRRROW – Europejski Fundusz Rozwoju Obszarów Wiejskich

EFR – Europejski Fundusz Rybacki

¹ środki unijne

² środki ogółem (UE i krajowe)

Źródło: [3, s. 69].

Pozostałe programy operacyjne to:

- Regionalny Program Operacyjny Spójność i Konkurencyjność Regionów (wsparcie wybranych metropolii oraz zadań ponadregionalnych);
- Program Operacyjny Współpraca Przygraniczna i Terytorialna;
- Program Operacyjny Rozwoju Obszarów Wiejskich;
- Program Operacyjny Rybołówstwo i Przetwórstwo Ryb;
- Program Operacyjny Infrastruktura Drogowa;
- Program Operacyjny Infrastruktura Kolejowa;
- Program Operacyjny Sieci Energetyczne;
- Program Operacyjny Środowisko;

- Program Operacyjny Rozwój Przedsiębiorstw;
- Program Operacyjny Nauka, Administracja i Rozwój Społeczeństwa Informacyjnego;
- Program Operacyjny Wykształcenie i Kompetencje;
- Program Operacyjny Zatrudnienie i Integracja Społeczna;
- Program Operacyjny Społeczeństwo Obywatelskie;
- Program Operacyjny Pomoc Techniczna.

Wymienione programy operacyjne podzielono na 6 programów horyzontalnych – zasadniczych kierunków rozwoju według ustawy o NPR.

Wielkość środków finansowych przewidywanych na realizację NPR ocenia się na ponad 142 mld euro, z czego 73,6 mld euro będzie pochodziło z funduszy UE. Wkład krajowy w wysokości 65,5 mld euro będzie się składał ze środków publicznych – 40,5 mld euro oraz prywatnych – 28 mld euro (zob. tab. 1).

Na realizację 16 regionalnych programów zostanie przeznaczonych ogółem 39,2 mld euro, tj. prawie 28% całej kwoty, w tym środki unijne będą wynosiły 21 mld euro, tj. 54% (tab. 2). Ostateczna wysokość środków finansowych będzie zależała także od stopnia realizacji NPR w latach 2004-2006. Przewiduje się, że źródłem prefinasowania działań będzie zaliczka z UE, a główną rolę w tym mechanizmie będzie odgrywał Bank Gospodarstwa Krajowego.

Dotychczas nie wiadomo jednak, w jaki sposób środki te będą dzielone między poszczególne województwa. Dotychczasowy klucz podziału zastosowany przy Zintegrowanym Programie Operacyjnym Rozwoju Regionalnego (ZPORR), oparty głównie na liczbie ludności, dyskryminował obszary słabo zamieszkałe. Nowy algorytm podziału środków podany będzie w Narodowej Strategii Rozwoju Regionalnego. Należy zaznaczyć, że przy rozdziale środków ZPORR wystąpiły w niektórych województwach zjawiska patologiczne. Na przykład w województwie dolnośląskim komitet ekspertów zmieniał drastycznie punktację projektów pod wpływem nacisku wicemarszałka. Po zmianie władz samorządowych komitet sterujący został upolityczniony – zostali włączeni do niego pod różnymi pretekstami reprezentujący opcję rządzącą Sejmikiem, a wykluczeni przez marszałka przedstawiciele opozycji. Wpłynęło to na wybór nie najlepszych i źle przygotowanych wniosków, cieszących się za to poparciem politycznym, o czym świadczy m.in. to, że większość z nich została zakwestionowana przez wojewodę. Jak wiadomo, wykorzystanie środków unijnych musi być zgodne z celem zakreślonym w NPR, Narodowej Strategii Rozwoju Regionalnego i Strategii Rozwoju Wojewódzkiego. Jeśli tak nie jest, a podstawą są inne kryteria (względy polityczne, „kolesiostwo”, korupcja), to powstaje zagrożenie dla rozwoju regionu i możliwość wstrzymania finansowania przez UE z konsekwencjami negatywnymi dla rozmiarów wsparcia w latach 2007-2013. Dlatego niezwykle ważną rzeczą jest monitoring społecznego wykorzystania funduszy unijnych ze strony radnych, komisji sejmiku, wojewody, a także mediów.

Tabela 2. Indykatory podział środków finansowych w ramach NPR na programy operacyjne (mln euro)

Programy horyzontalne (kierunki rozwoju) programy operacyjne	Ogółem	Ogółem środki publiczne	Środki publicz- ne (UE+współ- finansowanie krajowe)	Ogółem środki publiczne UE	Unia Europejska*								Wkład krajowy na dofinansowanie ze środków publicz- nych	Prywatne	Priorytety i działania finansowane wyłącznie z krajowych środków publicznych**	Całość UE (%)
					NSRO	w tym:			EFRROW	EFR	Programy Celu 1a NPF					
						EFRR	EFS	FS								
	1=2+13	2=3+14	3=4+12	4=5+9+10+11	5=6+7+8	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	
Wzmocnienie potencjału rozwojowego regionów i przekształcenia struktu- ralne obszarów wiejskich	65 446,1	49 522,7	44 722,7	33 542,0	25 623,0	19 465,3	3 089,1	3 068,6	6 772,0	1 147,0	b.d.	11 180,7	15 923,5	4 800,0	40,6	
16 Regionalnych programów operacyj- nych	39 200,0	28 000,0	28 000,0	21 000,0	17 910,9	3 089,1						7 000,0	11 200,0		33,3	
PO Spójność i Konkurencyjność Regionów	8 994,7	8 494,7	5 694,7	4 271,0	1 202,4			3 068,6				1 423,7	500,0	2 800,0	6,8	
Programy operacyjne współpracy przygranicz- owej i terytorialnej	469,3	469,3	469,3	352,0	352,0							117,3			0,6	
PO Rozwój Obszarów Wiejskich	14 641,1	11 029,3	9 029,3	6 772,0				6 772,0				2 257,3	3 611,7	2 000,0	0,0	
PO Rybolarstwo i Przetwórstwo Ryb	2 141,1	1 529,3	1 529,3	1 147,0						1 147,0		382,3	611,7		0,0	
Infrastruktura Techniczna	36 456,6	28 916,1	23 716,1	17 787,1	17 787,1	2 521,6		15 265,5			b.d.	5 929,0	7 540,4	5 200,0	28,2	
PO Infrastruktura Drogiowa	27 091,5	20 151,1	17 351,1	13 013,3	13 013,3	1 856,3		11 157,0				4 337,8	6 940,4	2 800,0	20,6	
PO Infrastruktura Kolejowa	6 171,1	6 171,1	5 771,1	4 328,3	4 328,3	219,7		4 108,6				1 442,8		400,0	6,9	
PO Sieci Energetyczne	3 194,0	2 594,0	594,0	445,5	445,5	445,5						148,5	600,0	2 000,0	0,7	
Zasoby Naturalne	10 120,0	9 620,0	7 620,0	5 715,0	5 715,0	377,2		5 337,8			b.d.	1 905,0	500,0	2 000,0	9,1	
PO Środowisko	10 120,0	9 620,0	7 620,0	5 715,0	5 715,0	377,2		5 337,8				1 905,0	500,0	2 000,0	9,1	
Inwestycje w przedsię- wzięciach	15 120,4	11 086,0	10 086,0	7 564,5	7 564,5	7 110,5	454,0				b.d.	2 521,5	4 034,4	1 000,0	12,0	
PO Rozwój i Moderni- zacja Przedsiębiorstw	9 193,1	6 709,3	6 209,3	4 657,0	4 657,0	4 203,0	454,0					1 552,3	2 483,7	500,0	7,4	
PO Nauka, Nowoczesne Technologie i Społecz- nictwo Informatyczne	5 927,3	4 376,7	3 876,7	2 907,5	2 907,5	2 907,5						969,2	1 550,7	500,0	4,6	

Rozwój Zasobów Ludzkich i Kapitału Społecznego	10 951,9	10 951,9	7 951,9	5 963,9	5 963,9	129,0	5 834,9				b.d.	1 988,0		3 000,0	9,5
PO Wzysztalcenie i Kompetencje	5 489,3	5 489,3	3 689,3	2 767,0	2 767,0		2 767,0					922,3		1 800,0	4,4
PO Zatrudnienie i Integracja Społeczna	4 689,3	4 689,3	3 689,3	2 767,0	2 767,0		2 767,0					922,3		1 000,0	4,4
PO Społeczeństwo Obywatelskie	773,2	773,2	573,2	429,9	429,9	129,0	300,9					143,3		200,0	0,7
Pomoc Techniczna	594,0	594,0	594,0	445,5	445,5	445,5					b.d.	148,5			0,7
PO Pomoc Techniczna	594,0	594,0	594,0	445,5	445,5	445,5						148,5			0,7
Programy w ramach Celu 1a	138 689,0	110 690,7	94 690,7	71 018,0	63 099,0	30 049,0	9 378,0	23 972,0	6 772,0	1 147,0	b.d.	23 672,7	27 998,3	16 000,0	100,0
	3 466,7	3 466,7	3 466,7	2 600,0							2 600,0	866,7			
Ogółem	142 155,6	114 157,3	98 157,3	73 618,0	63 099,0	30 049,0	9 378,0	23 672,0	6 772,0	1 147,0	2 600,0	24 539,3	27 998,3	16 000,0	

NSRO – Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia; EFS – Europejski Fundusz Społeczny (instrument polityki spójności UE); EFRROW – Europejski Fundusz Rolny Rozwoju Obszarów Wiejskich (instrument Wspólnej Polityki Rolnej); EFRR – Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (instrument polityki spójności UE); FS – Fundusz Spójności (instrument polityki spójności UE); EFR – Europejski Fundusz Rybny (instrument strukturalny Wspólnej Polityki Rolnej)

Źródło: * Alokacje polityki spójności w latach 2007-2013 – szacunki na podstawie założeń Komisji Europejskiej, Urząd Komitetu Integracji Europejskiej, 19 listopada 2004 r.; ** szacunki, które ulegną weryfikacji w trakcie przygotowywania programów operacyjnych, [3, S. 71].

W tym procesie powinna zostać istotnie zwiększona rola organizacji pozarządowych. W organach eksperckich i sterujących powinni być ich przedstawiciele wybierani w sposób demokratyczny i reprezentatywny, a nie na zasadzie dowolnej decyzji marszałka z grona jego politycznych sprzymierzeńców. Przed Polską stoi wielka i, jak wydaje się, niepowtarzalna szansa znacznego zmniejszenia dystansu w stosunku do krajów wysoko rozwiniętych. Jeśli fundusze europejskie, wskutek charakterystycznych dla nas sporów politycznych, nieudolności i niekompetencji decydentów oraz obojętności środowisk opiniotwórczych, zostaną nie w pełni lub nieprawidłowo wykorzystane, to konsekwencje tego w postaci dalszego opóźnienia rozwoju i zwiększenia się dystansu nie tylko w stosunku do najwyżej, ale i do średnio rozwiniętych krajów UE dotkną nas wszystkich.

Zagrożenia realizacji NPR wynikają także z pewnych słabych stron jego koncepcji. Podobnie jak w przypadku Strategii lisbońskiej, formułuje on za dużo priorytetów, co w gruncie rzeczy oznacza ich brak. Nie można realizować wszystkich słusznych celów jednocześnie, trzeba ustanowić ich właściwą gradację. W związku z tym były wicepremier J. Hausner proponuje zamiast 10 tylko 4 priorytety, takie jak:

- wiedza i kompetencje,
- przedsiębiorczość i innowacyjność,
- zatrudnienie – aktywizacja i mobilność,
- integracja społeczna oraz inwestycje w gospodarce przestrzennej.

Drugie zasadnicze zagrożenie, które wystąpiło również w przypadku Strategii lisbońskiej, to brak woli politycznej wdrożenia NPR zwłaszcza tam, gdzie będzie on naruszał interesy wpływowych grup nacisku (związków zawodowych, grup branżowych itd.). W tym kontekście J. Hausner wskazuje np. na Kartę Nauczyciela, której realizacja może zrujnować finanse gmin.

Powstaje niebezpieczeństwo, że przyszłe partie po dojściu do władzy wyrzucą plan „do kosza”, co sugerują m.in. Z. Gilowska i J.M. Rokita z Platformy Obywatelskiej; „Plan to niemal kukułcze jajo podrzucone opozycji” stwierdziła pierwsza z wymienionych osób [2].

Kolejna słabość NPR to konflikt między założeniami długookresowymi a wymogami krótkiego czasu. Na przykład podwyższenie standardów ochrony środowiska zwiększy bieżące koszty produkcji i obniży konkurencyjność przedsiębiorstw. Z kolei priorytet równomiernego rozwoju stoi w sprzeczności z priorytetem efektywnego rozwoju.

Wyzwaniem dla realizacji planu będą także problemy demograficzne w związku ze starzeniem się naszego społeczeństwa. Coraz większe środki finansowe trzeba będzie przeznaczyć na renty, emerytury i opiekę zdrowotną, podczas gdy grupa osób w wieku produkcyjnym będzie coraz mniej liczna. Zdecydowanej reformy będzie wymagał system finansów kraju i podjęcie działań zmierzających do realizacji kryteriów z Maastricht w związku z koniecznością wejścia do strefy euro. Ten problem traktowany jest w założeniach NPR raczej marginesowo.

Były wicepremier J. Hausner sugerował, aby w NPR zapisać trzy najważniejsze projekty zgłoszone przez samorząd wojewódzki. Jeśli chodzi o region dolnośląski, to wydaje się, że zasadnicze znaczenie dla niego będzie miała realizacja przedsięwzięć z zakresu infrastruktury drogowej i kolejowej, tj. szybkiego połączenia kolejowego z Wrocławia przez Łódź do Warszawy i drogi ekspresowej S-3 ze Szczecina na odcinku od Legnicy do przejścia granicznego w Lubawce, łączącej się z autostradą czeską D-11 i dalej z zachodnią Austrią i Bawarią. Drugie zadanie to utworzenie Europejskiego Instytutu Technologicznego we Wrocławiu, który byłby uczelnią zorganizowaną na wzór amerykańskiego Massachusetts Institute of Technology (MIT), być może o strukturze sieciowej, tzn. że grupowałyby on kilka uczelni o profilu technologicznym z poszczególnych krajów Unii. Polska obecnie nie posiada ani jednej uczelni w czołówce światowej. Wśród 100 najlepszych uczelni europejskich nie wymienia się ani jednej polskiej. Tylko dwa polskie uniwersytety, tj. Warszawski i Jagielloński, umieszczone są na liście 500 najlepszych uczelni świata, ale dopiero w czwartej setce [1].

Trzecie zadanie to rozwój regionalnych klastrów przedsiębiorczości. W usługach dotyczyłoby to turystyki i pamiątkarstwa opartego na obróbce kamieni szlachetnych i półszlachetnych; na Dolnym Śląsku znajduje się 1/3 wszystkich zarejestrowanych w Polsce zabytków i największe w Europie zasoby tych kamieni. Następnie ochrona zdrowia w powiązaniu z uzdrowiskami (połowa wszystkich uzdrowisk w Polsce zlokalizowana jest na tym obszarze) oraz finanse i informatyka. W przemyśle klastry powinny być związane z przemysłem farmaceutycznym, energetycznym, miedziowym i motoryzacyjnym. Ze względu na koncentrację lokalizacji zagranicznych firm outsourcingowych Dolny Śląsk nazywany jest „zagłębiem motoryzacyjnym”.

Dolny Śląsk, podobnie jak cała Polska, będzie miał swoje pięć minut lub dokładniej siedem lat tłustych. Później przyjdzie kolej na inne kraje, takie jak Bułgaria, Rumunia, Ukraina i Turcja. Niewykorzystanie tej szansy utrwaliłoby na zawsze istniejący podział na wysoko rozwinięte kraje i regiony oraz na peryferia. Byłoby błędem, którego na pewno nie darowałyby nam przyszłe pokolenia. Dlatego tak ważna jest integracja wszystkich sił politycznych i społecznych w celu realizacji tego planu i sojuszu ponad podziałami.

Literatura

- [1] Jajszczyk A., *Skazani na bylejakość*, „Gazeta Wyborcza” 30.03.2005.
- [2] *Kukulcze jajo podrzucone opozycji*, „Gazeta Wyborcza” 23.03.2005.
- [3] Narodowy Plan Rozwoju. Wstępny projekt, Ministerstwo Gospodarki i Pracy, Warszawa 2005.

THE NATIONAL DEVELOPMENT PROGRAMME – IMPLICATIONS FOR LOWER SILESIA

Summary

The article deals with the consequences of specific solutions of the National Development Programme for the economy of Lower Silesia. The main threats connected with the realization of the Programme are: too many priorities, the lack of political will for the Programme implementation, the conflict between short-term and long-term assumptions or the demographical problems.